

- Danmark och Norge
sid 5-8
- Finland och Island
sid 9-11
- Färöarna
sid 12

Nr 5 Nov 2012

Kultur SMÖCKAN

Utgiven av Sveriges Musik- & Kulturskoleråd – SMoK

- Kulturskola 2030
sid 14
- Brass Galore
sid 16-17
- Vår teater 70 år
sid 18-19

T E M A

Musik- och kulturskolor i Norden

Ledaren

Från Seoul via Bonn till Budapest och vidare mot Visby...

Låt oss göra en liten internationell utblick en stund. Det är viktigt och nyttigt att växla perspektiv ibland. Det ger ny kraft att vila en stund från vardagens nödvändigheter och vända blicken till internationella frågor och nationsövergripande gemensamma strategier. I detta nummer riktar vi uppmärksamheten mot våra grannar i Norden. Vi får inspireras och utmanas av våra likheter och olikheter. Jag skulle också vilja ta ett steg ut till våra vänner i övriga Europa. Jag befinner mig för tillfället ganska precis mitt i Europa. Det känns som helt rätt i dessa tider. Dels nu när EU tilldelats Nobels fredspris, (vad man nu än må tycka om det...) men också för att jag är i Budapest och deltar på en konferens där våra kulturskolefrågor ligger högst upp på agendan. Här har samlats representanter för musik- och kulturskolor, för högskolor och konservatorier, för musik- och kulturföreningar av olika slag, musikforskare och kulturchefer. Det strategiska dokument som berör alla och som är en viktig utgångspunkt för våra spännande diskussioner dessa dagar är "Bonndeclarationen". Läggs det ordet på minnet. Och på tal om fredspris så talar dokumentet om att konstnärliga upplevelser och uttryck ger kraft till fred och sammanhållning i samhället. Det finns all anledning att bekanta sig med Bonndeclarationen. Dokumentet kan bli till stor hjälp för såväl den politiska församlingen, nationella organisationer som i lokala sammanhang. Bakgrunden är den att IMC (Internationella Music Council), grundat av UNESCO 1948 och ett av världens största nätverk inom musikområdet, formulerade aspekter som berör människors rätt att komma i kontakt med musik och andra konstformer som ett viktigt led i att bygga fred, förståelse och sammanhållning i våra samhällen världen över. Under världskonferensen i Seoul 2010 enades man kring ett dokument som fick namnet "SEOUL AGENDAN". Här beskrivs mål för utveckling av konstnärlig utbildning på alla nivåer i samhällena. Den är enkel och tydlig. Den fokuserar på tre områden; TILLGÄNGLIGHETEN så att konstnärlig utbildning som en grundläggande och långsiktig möjlighet kan erbjudas alla medborgare. KVALITETEN på aktiviteter och program inom konstnärlig utbildning ska hålla hög klass både som begrepp och i utförande. Att konstnärlig utbildning, ideologi som praktik bidrar till att lösa de SOCIALA och KULTURELLA UTMANINGAR som våra samhällen måste hantera idag.

Första gången jag kom i kontakt med detta dokument var för ca två månader sedan. Redan då blev jag överväldigad av att dessa frågor som är våra viktiga kärnfrågor fanns formulerade i ett dokument som förankrats på en världsvid nivå i en kontext långt större än den kommunala kulturskolan hemma i X-stad ensam kan göra anspråk på. Det ger kraft på helt nya sätt! Utifrån Seoul Agendan har European Music Council (EMC) som är

en regionavdelning inom IMC, brutit ner punkterna och försökt implementera den till europeiska förutsättningar. Det skedde med hjälp av inbjudna parter, som engagerade i musikutbildning på olika sätt, träffades i Bonn 2011 där man kunde sammanfatta sitt arbete i just "BONNDEKLARATIONEN". Det som gör dokumentet så oerhört spännande är att här innefattas alla musikaktörer som vill vara del i detta övergripande tänk kring att musik och konst kan tjäna samhället på strategiska sätt. Här hittar företrädare för både grundskola, kulturskola, högskoleutbildningar, amatörmusikföreningar, informella former av musikutbildning och utövande stöd och vägledande argument för sitt arbete. Här får politiker och styrande, argument som inte någon ensam fantasifull kulturskolerektor kläckt i något ljust ögonblick, utan som är något som slipats fram under demokratiska former i ett internationellt perspektiv. Det inger respekt tycker jag. I Schweiz nyligen blev Bonndeclarationen ett kraftfullt stöd till den kampanj för folkomröstning som nyligen genomfördes kring rätten till musikundervisning i landet. Kanske kan dokumentet vara ett viktigt stöd i vårt arbete för att få ett tydligare nationellt stöd för kulturskolan i Sverige.

Man kan ha synpunkter på att det "bara" pratas om musik i Bonndeclarationen. Det har också vi diskuterat här på konferensen. Det finns sina förklaringar till det. Att samla kvalificerad utbildning inom flera ämnesområden som vi gör i Norden inom våra kulturskolor är inte lika vanligt i övriga Europa. Därför är inte samma frågeställning lika aktuell. Musikskolorna är många och starka. Utbildare och utövare inom Dans, Drama och Bildkonst har inte samlat lika starka internationella organisationer. De organiserade nätverken för musik är mycket starkare och tydligare än övriga konstformer. Det är något som kan förbättras. Och kanske blir det en spännande övning för oss i Sverige och inom SMoK att försöka implementera Seoulagenda och Bonndeclarationen till våra förhållanden. För det är just så som är tanken att vi får hämta kraft och inspiration från dokumentet men tillsammans måste också tolka ner det till våra förhållanden. Och det harmonierar väl med vårt gemensamma aktuella arbete inom Kulturskola 2030.

INGER CARLONBERG
ORDFÖRANDE, SMoK

Kommentar:

Konferensen är anordnad av European Music School Union (EMU) tillsammans med European Music Council (EMC) och Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC)

Seoul Agenda och Bonndeclarationen kan du ladda ner på www.smok.se

INNEHÅLL

Ledaren	2	Norge	7	TV-spel	14
Tema Norden	4	Finland	9	Brass Galore	16
Danmark	5	Island	11	Vår Teater 70 år	18
		Färöarna	12	Nyheter från SMoK	20
		Ett bredare utbud	13	Saxat	22

Kultur
SMoCKAN

ANSVARIG UTGIVARE
Inger Carlonberg, SMoK

REDAKTÖR
Håkan Sandh,
0708-31 74 98,
hakan.sandh@smok.se

PROJEKTLEDARE
Jan Dylicki, 0660-29 99 57
jan.dylicki@agrenshuset.se

ANNONSER
Jan Dylicki, 0660-29 99 57
jan.dylicki@agrenshuset.se
Annonspislista kan laddas ned som pdf-fil
från hemsidan www.agrenshuset.se

GRAFISK FORMGIVNING
Johnny Altelind, 0660-29 99 66
johnny.altelind@agrenshuset.se

REPRO • PRODUKTION • TRYCK
Ågrenshuset, Bjästa

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER
Inger Carlonberg, Dag Krafft, Roland
Cox, Ingela Hofsten och Håkan Sandh

OMSLAGSBILD:
Nordens flaggor.
Foto: Johannes Jansson/norden.org

NÄSTA NUMMER
kommer ut v. 50

MANUSSTOPP
för annonser: 16 november

SMoK Sveriges
Musik- och
Kulturskoleråd

Kultursmockan utges av SMoK,
Sveriges Musik- och Kulturskoleråd

KULTURSMOCKAN
Ågrenshuset Produktion
Flygelvägen 3, 893 80 Bjästa
Tel: 0660-29 99 50
Fax: 0660-29 99 79

Tipsa Smockan!
Tfn 0708-31 74 98 Håkan Sandh

Bagatell musikprodukter

Välj bland hundratalet produkter på vår hemsida: www.bagatell.se

Här följer några smakprov.

Nyheter från Bagatell

Med våra nya "Teleskop Harmony" från **Manhasset** kan man lagra 25 notställ i rad på bara två meter. Perfekt för de trångbodda. I övrigt samma geniala konstruktion som våra övriga Teleskopsnotställ dvs. Inga skruvar, bara att trycka och dra. Vagnar finns som tillbehör. **10 års garanti.**

Teleskop Harmony

Lilla Gaspallen

En ny Pianopall från Bagatell. Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.

Pris: 1800 kr exkl. moms

Sittdyna: 50 x 33 cm

Höjd: 42-60 cm

Kontakta oss på:

info@bagatell.se

Tel.: 013-527 50

Bagatell 1

Från 7 500 kr

En vagn kommer lastad...

- Med världens mest sålda notställ
- Liten vagn + 12 notställ – 7500 kr (exkl. moms)
- Stor vagn + 18 notställ – 10 000 kr (exkl. moms)
- Marknadens mest praktiska och prisvärda vagn och notställ

Läs mer på **Bagatell 2**

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL

450:-

"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmor. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 5

Akustiskärmar

Skydda elevernas hörsel i tid! Möblera om på några sekunder med vårt flexibla plexiglassystem.

- Akustiskärm för orkester, slagverk, brass, etc. 2595 kr (exkl. moms)
- Paketpris: 3 set för 6900 kr (exkl. moms)
- Akustiskärm på notställsfot 1080 kr (exkl. moms)

Bagatell 8

Teleskop Dirigent Regal

Flagskeppet bland våra dirigentnotställ. Här finns allt som en dirigent kan önska sig. Som alla våra "Teleskop" finns inga skruvar - alla inställningar sker sekundsnabbt och kan ändras under pågående spel. En generös hylla med plats för div. tillbehör. De dubbla benen gör "Dir Regal" till det stadigaste av stadiga. En ny finess: Bakom skärmen finns ett extra fack för övriga partiturer och stämmor. Välj till vår "strålände" belysning.

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5

TELESKOPET

Världsledande – med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller

Bagatell 4

ORKESTER/KÖRSTOL

Prova Bagatells sittriktiga orkester/körstol. "Sitt" finns med fasta ben eller med justerbara fram- och bakben. Staplas smidigt på våra vagnar.

Bagatell 6

PIANO-GASPALLEN standard

Sluta skruva! Pianopall med dubbla gasfjädrar höjer och sänker stolen som vilken kontorsstol som helst. Stabil stryktålig stålkonstruktion med stoppad sits.

Gaspallen Ergo med justerbar lutning.

Bagatell 9

Orkester/körpodier

Flexibelt lättvikts podie-system i aluminium för scenbyggeri med obegränsade möjligheter. Alla benlängder med snabbkoppling.

Sverige det enda landet i Norden som saknar nationell politik för kulturskolan

I detta nummer av KulturSmockan gör vi en utblick i Norden. Vad skiljer och vad förenar de nordiska musik- och kulturskolemodellerna?

Sett i relation med övriga Europa är kulturskolorna i Norden uppbyggda efter principen att alla skall kunna vara med, alla kan lära sig spela ett instrument, alla kan dansa. Verksamheten är inte bara till för vissa med extraordinära "begåvningar". Detta har även gjort att verksamheten i Norden, i förhållande till resten av Europa, är omfattande. Inga inträdesprov finns, ingen blir utesluten pga. av dåliga resultat. På gott och ont finns heller inga läro- eller kursplaner med exakta mål vad som skall uppnås under en viss kurs. Finland är i alla dessa sammanhang ett undantag. Här finns nationellt fastlagda kursplaner, här finns prov som skall avläggas för att eleverna skall kunna fortsätta. Sett till hur många elever som deltar avviker Finland på två olika sätt; musikelever är färre men får mer undervisning per elev samt Finland är det enda nordiska land som från start också skapade undervisning i dans, bildkonst, arkitektur, hantverk mm. Här är musikeleverna "bara" 50 % av deltagarna. Utvecklingen av kulturskolor i övriga län-

der ligger tidsmässigt långt efter Finlands läroplaner i olika konstformer vid sidan av musiken.

En annan för oss i Sverige särskilt viktig slutsats är att vi är det enda land i Norden som saknar nationell politik för kulturskolan. I alla övriga länder finns statliga bidrag ELLER lagstiftning. I flera fall både och. SMOK har sedan starten efterlyst en nationell analys och utvecklingsstrategi. Vi ser inte att en sådan behöver stå i konflikt med det kommunala självstyret. Frågan har åter aktualiserats under de senaste åren i samband med införandet av den nya lärarutbildningen. I det arbetet hamnade musik- och kulturskolorna mellan stolarna. SMOKs inställning är fortsatt att det behövs en nationell syn på musik- och kulturskolornas verksamhet – precis som det redan finns i resterande delar av Norden.

En tredje punkt som förvånar när man jämför länderna är att i relation till invånarantalet i länderna är likheten mellan länderna egendomligt stor. Såväl Sverige, Norge som Finland har elever i ett antal som motsvarar 2,2 % av befolkningen. Danmark har 2,5 av befolkningen. Alla fyra länderna har dock med denna volym ett högt tryck på fler platser. Färöarna satsar mer och når 3,5 % av befolk-

ningen, och Island toppar med nästan 5 % av befolkningen!

Alla musik- och kulturskolor i övriga Norden har en stabilare situation än Sveriges. Här kan vi bara förlita oss på varje kommuns engagemang. Trots den mer stabila situationen så har länder som Danmark, Norge och Island, liksom vi, problem med sina pedagog-/lärarutbildningar. Ett återkommande tema i den diskussionen är att fokus i utbildningarna hamnar mest på egen konstnärlig hantverkskompetens – mindre på förmåga att inspirera barn och ungdomar till eget konstnärligt kunskapande. Det verkar som om flera beslutande församlingar – medvetet eller omedvetet – tycker att kan man det konstnärliga hantverket, är en duktig musiker etc., så är man också en duktig pedagog. Det är lika naivt som att tro att en duktig pedagog kan undervisa utan egen kunskap i ämnet. I Sverige lider vi mest av att ingen i beslutande ställning verkar tycka att det är värt att ens reflektera över vad en bra pedagog på kulturskolan bör kunna.

Varsågod att ta del av mer information om de nordiska kulturskolorna på de närmaste sidorna.

Håkan Sandh/Red.

Jämförelse mellan de nordiska musik- eller kulturskolorna

	Sverige	Norge	Finland	Danmark	Färöarna	Island
Elevantal totalt	200 000	110 500	120 000	135 000	2 250	15 500
Procent av alla invånare i verksamheten	2,2 % av befolkningen	2,2 % av befolkningen	2,2 % av befolkningen	2,5 % av befolkningen	3,5 % av befolkningen	4,9 % av befolkningen
Lärarexamen specifikt för kulturskolan *	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
Lagstiftning	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Statliga bidrag	Nej	Nej **	Ja	Ja, till musik	Ja	Ja
Nationella läroplaner	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej, med ett mindre undantag	Ja
Musik- eller kulturskolor	De flesta kallas kulturskolor 80 % av eleverna är musikelever	Alla kallas kulturskolor, många har enbart musik 70 % av eleverna är musikelever	Alla konstformer i var sin skolform 50 % av eleverna finns inom musikskolorna, 50 % fördelade på dans, bildkonst, teater mm.	Staten reglerar bara musik, men kulturskolor finns 95 % av eleverna är musikelever	Musikskolor	Musikskolor
Övrigt		Kulturskolor med färre än 100 elever utgör 30 % av det totala antalet				Saknar fungerande styrdokument

* Frågan är inte helt enkel att svara på angående något av länderna med undantag Finland. Övriga har oftast konstnärliga utbildningar som inte är pedagogiskt inriktade. Sverige har pedagogutbildningar på ex Danshögskolan, SMI och drama pedagogutbildning på folkhögskolenivå – alla bra utbildningar för kulturskolor – men ingen ger formellt en lärarexamen.

** Norsk kulturskoleråd får utvecklingspengar av staten. Inga bidrag finns dock till den lokala verksamheten

I Danmark är nästan hälften av musikskolans elever i förskoleåldern

I Danmark finns Musikloven som sedan 1991 och sedan 2007 reglerar att varje kommun skall ha en musikskola, driven i egen regi eller genom bidrag till en självständig sådan. Hela 91 % av musikskolorna drivs direkt av kommunen.

I lagtexten finns i övrigt inte så mycket text. Istället hänvisar den till de "Vägledande retningslinjer" för musikskolan som motsvarande vårt kulturdepartement skall utarbeta. Dessa riktlinjer är äldre än lagen, från 1991, innehåller mer detaljerade regler, men är ändå formulerade på ett ganska övergripande plan.

Med lagstiftningen följer också ett statsbidrag som är kopplat till kommunens kostnader för lärarlöner. Under perioden 2006-2010 har stödet, enligt "Rapport om musikskoleverksamheten 2006-10" fallit med 2 %. Det beror på att kommunernas utgifter stigit med 22 %. Detta medför att andelen av verksamhetens kostnader som nu betalas av staten har fallit från 14,25 till 13,32 %.

VÄGLEDANDE RETNINGSLINJER FÖR MUSIKSKOLEUNDERVISNING

I de vägledande riktlinjerna, eller vi kanske bör kalla dem rekommendationer (se nedan), finns en rad områden berörda. De viktigaste, utan inbördes ordning, är

- Alla skolor skall erbjuda en bredd på utbudet av instrument (kvotering kan göras om vissa instrument anses viktiga och behövs i det lokala musiklivet)
- Vissa examina och utbildningar krävs för att vara anställd lärare
- Lokaler skall vara väl lämpade
- Avgiftens storlek skall vara begränsad till högst 1/3 av totalkostanden.
- Verksamheten är i första hand till för

barn och ungdom, men vuxna kan erbjudas tillträde

- Lokal läroplan för varje ämne skall upprättas
- Samverkan måste etableras med folkeskolen
- Samarbete med hemmen måste upprättas

Rättningslinjerna har nyligen varit ute på remiss hos musikskolorna och av de svaren kan man dra slutsatsen att de flesta chefer tycker att "rättningslinjerna" är ganska OK. Två områden som dock ofta berörs mer negativt i svaren är utvecklingen av kulturskolor och samverkan med folkeskolen.

Även i Danmark pågår en utveckling mot kulturskolor. Från 2008 till 2010 har andelen musikskolor, som även erbjuder andra konstformer, stigit från 38 % till över 50 %. Den totala omfattningen är dock begränsad – precis som i Sverige. Det märkliga i Danmark är att verksamheten utöver musiken, trots att den är så vanlig, inte ger statsbidrag som musiken, och inte heller finns med i den rapportering som staten begär in från kommunerna. Det är den prioriteringen som många chefer för musikskolan, men inte alla, tycker är fel.

Den andra frågan som diskuteras är samverkan med folkeskolen. Som det framgår ovan finns ett krav på musiksko-

lorna att samverka med folkeskolen. Det cheferna, av naturliga skäl, kritiserar är att inte samma krav finns i skollagen att folkeskolen skall samverka med musikskolen.

Niels Græsholm är ansvarig för musikskolorna inom kulturstyrelsen (mot-svarar kulturdepartementet/kulturrådet i Sverige)

Kommer retningslinjerna omarbetas nu och i så fall på vilket sätt?

- Det finns en missuppfattning hos många att retningslinjerna är en lag som kommunerna skall följa. De skall enbart ses som rekommendationer. Staten kan inte tala om hur kommunerna skall sköta verksamheten när den svarar för enbart 13 % av kostnaderna. Skulle staten försöka styra kommunerna med en så liten finansieringsgrad skulle kommunerna direkt komma med motkrav på högre statsbidrag. Därför kommer inga mer styrande regler vare sig i lagtexten eller i retningslinjerna.

Och staten kommer inte att öka sin andel av finansieringen?

- Nej det är nog inte aktuellt utöver bidrag till talangutveckling med 5,8 miljoner danska kronor under de närmaste fyra åren.

Många av musikskolorna i Danmark är kulturskolor men lagstiftningen och

statsbidragen gäller bara musikdelen. Kommer det att förändras nu?

- Jag tror inte det. I så fall skulle man smeta ut samma pengar på fler elever och den statliga finansieringens andel skulle sjunka ännu lägre. Många önskar sig en utveckling mot kulturskolor men det kräver i så fall att staten skjuter till mer medel och det tror jag inte kommer att ske under en överskådlig tid. Kulturskolorna är även i Danmark i första hand en kommunal angelägenhet. Skulle det trots allt ske en satsning från statens sida tror jag att den blir målinriktad, exempelvis att det blir en speciell satsning på bildkonstområdet.

Tar danska staten ansvar för att utbilda lärare för musikskolorna?

- Om du frågar politikerna så svarar de tveklöst ja på den frågan. Frågar du andra så finns det många som svarar nej. Det finns en diskussion främst om den pedagogiska kunskapen är tillräcklig för de som går ut från konservatoriet. De är främst musikerutbildade.

En del av retningslinjerna som många musikskolechefer var missnöjda med är att folkeskolan inte har något krav på sig att samverka med musikskolan. Kommer det kravet att komma på folkeskolan?

- Nej, jag tror inte det. Om vi skall se det realistiskt så är samverkan med musikskolan en så oerhört liten del av alla krav som ställs på folkeskolan. Politikerna är nog väldigt tveksamma till att lägga på ytterligare ett krav på folkeskolan. Jag tror snarare att kravet tas bort från musikskolorna och att ansvaret för att skapa samverkan, eller strunta i den, kommer att ligga direkt på den kommunala nivån. Det är inget staten vill reglera.

RAPPORT OM MUSIKSKOLEVIRKSOMHEDEN 2006-10

Vilka andra förändringar kan vi utläsa av "Rapport om musikskolevirksomheten 2006-10"?

En viktig bakgrund är att Danmark nyligen genomfört en stor kommunreform. Många små kommuner har slagits samman. Det har även inneburit att många små musikskolor blev färre och större. Det har fått flera effekter, bl.a. att andelen skolor med heltidsanställda chefer har ökat från 65 % till 90 %, och att chefernas undervisningsskyldighet sänkts. Lärare med högskoleutbildning har ökat från 65 till 71 %. Rapporten visar också att elevantalet tyvärr minskar. Trots statsbidrag går Danmarks musikskolor en kräftgång.

Elevantalet har fallit med drygt 15 % under perioden. Köerna har däremot ökat med 38 %. Kön domineras av gitarrelever och därefter kommer ett stort antal förskoleelever.

En skillnad mot den svenska kulturskolan är att nästan alla musikskolor har ett stort utbud för elever i förskoleåldern. Förskolegrupper är den helt klart största verksamheten och utgör hela 45 %! De största instrumentgrupperna är gitarr och piano med vardera 23 % av instrumentaleleverna. Blås och stråk, var för sig, utgör cirka 10 % av instrumentaleleverna.

DAMUSA

Danmarks motsvarighet på musiksidan till SMoK heter Damusa - Dansk musikskolesammanslutning. Medan SMoK representerar kommunerna representerar Damusa musikskolornas styrelser som består av föräldrar, lärar- och elevrepresentanter och någon från kommunens politiska ledning. Oftast är musikskolans chef sekreterare.

KulturSmockan träffar Poul Thunbo som är generalsekreterare i Damusa.

Hur ser du på statens roll gentemot musikskolan i Danmark?

- Vi är glada för statens engagemang. Danmark var först i världen med att stifta en lag om musikskolor. Det är vi stolta över. Damusa ser den statliga insatsen som en kvalitetssäkring av musikskolornas erbjudande.

Andelen självägande musikskolor minskar? Varför?

- Jag vet inte varför. Kanske har kommunsammanslagningen spelat in. Det är helt klart så att styrelserna i de kommunalt drivna skolorna beslutar om färre saker än de självständiga.

Hur stor är verksamheten i andra konstformer? Det framgår ju inte av statistiken som staten samlar in?

- Det är ganska många som har en kulturskoleverksamhet. En del kallar det musisk skola eller kreativ skola. Antalet elever är dock ganska litet. Ca 4 500 i alla andra konstformer att jämföra med över 100 000 musikelever.

Hur ser du och Damusa på kravet på statsbidrag till övriga konstformer?

Krafter i ledarkretsar önskar en kulturskolelag. Lika många önskar inte det. Även om jag önskar kulturskolor så ser jag ingen fördel just nu med en kulturskolelag. Jag tycker det bör vänta till en tid med ekonomiskt uppsving. Staten kommer inte att ge extra pengar till andra konstformer nu. Då är det fel tid att driva frågan.

En utveckling enligt rapporten som förvånade mig är att det sker en minskning av ensembleriden med 28 % samtidigt som det totala antalet timmar minskar med "bara" 10 %. Förstår du varför?

- Det är en mycket komplex fråga. Det är inte alls säkert att det är eleverna som väljer så, det kan lika väl vara ekonomin som styr. I Damusas rapport Varför går ditt barn i musikskolan? visade det sig att det barnen önskade mer av var just samspel! En annan orsak är att en del verksamhet, som talangutvecklingen och orkesterinstrumenten, har stötts med särskilda "projekt pengar". Det höll uppe antalet ensemblerlever flera år men försvann när extra medlen försvann. En tredje orsak är att priset steg 24 % på tre år. Det påverkar antalet elever.

Annars är det ju verksamheten mot förskolebarn som står för den största minskningen, nästan 10 %. Orsakerna till det är att det inte finns tillräckligt många lärare till undervisning för mindre barn. Den utbildning som hette Center för rytmik har lagts ner. Mycket olyckligt. Kommunsammanslagningen har också påverkat. Den har lett till att verksamheten erbjuds på färre orter. För de allra minsta barnen krävs det fysisk närhet...

Vad tror du om framtiden? Vad är viktigast för musikskolan i Danmark framöver?

- Jag tycker det är viktigt att vi fortsätter att komma ut till de små barnen. Det ger ett bredare intag. Vi kan följa dem genom hela systemet. Det är också viktigt att vi tänker nytt när det gäller undervisningsformerna, experimenterar, hittar andra former utöver den gamla mästare/lärling-traditionen. Jag tror att eleverna behöver längre tid i skolan än de normala 25 minuter. Tillgänglighet kontra kvalitet är en enorm utmaning.

Ser du några mörka moln på himlen?

- Media som har stort inflytande skapar en rollmodell kring fyra instrument; gitarr, slagverk, solosång, klaver. Vi måste bryta den utvecklingen.

- Sedan tycker jag att undervisningen i musik i folkeskolan är helt avgörande. 50 % av skolorna fungerar den inte på. Idag går det inte att utbilda sig till musklärare för folkeskolan på så många ställen. Om musiken där inte fungerar så påverkar det så klart vår möjlighet att intressera barn för musikskolans verksamhet. Om inte barnen möter musik och musikskolan i skolan, skall man först veta om att den finns, sedan själv söka upp den och vara beredd att betala för den. Det är många hinder att komma över. Jag tycker att alla barn skall möta en kvalificerad undervisning utan att behöva söka upp den och betala för den. Om man inte möter den i skolan blir den ingen självklar del av en uppfostran, barnens känslomässiga och övriga utveckling. I Danmark pågår just nu lite av ett skyttegravskrig kring hur vi skall lösa detta problem. I Damusa har vi en del intressanta projekt på gång med bla lärarhögskolan som kan påverka utvecklingen positivt.

Text: Håkan Sandh

Direktör Inger Anne Westby i Trondheim där Norsk kulturskoleråd har sitt huvudkontor.

Bra med lag. Men det räcker inte

Varje kommun ska erbjuda kulturskola. Så lyder den norska lagen. Men köerna är så långa att långtifrån alla som vill gå på kulturskolan får chans att göra det. Och verksamheten ser mycket olika ut på olika orter, eftersom det inte finns några övergripande riktlinjer att hålla sig till.

I juni fördelades de 40 miljoner norska kronor (47 miljoner svenska) som utbildnings- och kulturdepartementen i Norge avsatt i det så kallade Kulturløftet II, vars huvudmål är att alla ska ha samma möjlighet att delta i kulturlivet. En del i detta är, att kommuner och organisationer kan söka stimulansmedel ur en årlig pott på 40 miljoner. I år gick en stor del av pengarna till projekt där kulturskolan samarbetar med kommunala skolor, genom att etablera kombinerade anställningar.

– Eftersom det är stor brist på utbildade musiklektorer i de kommunala skolorna – bland dem som undervisar i musik i första till fjärde klass har 50 procent ingen som helst utbildning i ämnet – är det jättebra och viktigt, säger Inger Anne Westby, direktör på Norsk kulturskoleråd, som är den intresseorganisation för de norska kulturskolorna som motsvarar SMoK.

– Samtidigt är få kulturskolektorer vana vid klassrumsundervisning. Därför skulle det behövas utbildning, och vi vet inte vem som ska ansvar för det.

Den stora satsningen på kultur är bra, menar hon, men pengapotten är för liten och riktlinjerna otydliga.

– Som det är nu ser det väldigt olika ut på olika platser i landet, eftersom det är de enskilda kommunerna som söker pengar ur potten och fördelar dem.

Av samma skäl skulle hon önska ett tydligare regelverk kopplat till lagen om att alla kommuner måste erbjuda kulturskola.

– Självklart tycker vi det är en bra lag, det ger tyngd åt vår verksamhet. Men det räcker inte.

I princip har en kommun uppfyllt lagkravet om det finns en privat eller föreningsdriven kulturskola, säger hon och efterlyser föreskrifter, till exempel vad gäller kulturskolelärares kompetens, lokaler, utbud, avgifter. Det enda i den vägen som finns i dag är de riktlinjer som kulturskolerådet själva formulerade för nio år sedan och som är tänkt att användas som ett verktyg för kommunerna; På vei till mangfold – rammeplan for kulturskolen.

Fram till 2004 fick Norges kulturskolor statsbidrag, villkorat till en maxtaxa. När statsbidraget och därmed kravet på maxavgift togs bort höjde en del kommuner avgiften rejält.

Inför nästa år finns det förslag om att en del av pengarna ska gå till att på prov införa gratis kulturskola i några kommuner.

– Om man når alla ser stortinget det som en del i demokratiseringsprocessen, säger Inger Anne Westby. Men vad händer sen, när det försöket är över?

För halvtannat år sedan kom en statlig kulturskoleutredning som föreslog att en maxtaxa skulle införas igen. Den skulle i så fall ligga på 2000 norska kronor per år (cirka 2 400 svenska), men detta har inte blivit verklighet.

– I Kulturløftet står visserligen att det ska finnas ett utbud "till rimelig pris", men det är för vagt, tycker jag.

Ett annat problem är att det, i regeringens kulturlöfte också sägs att 2014 ska alla barn och ungdomar som vill ha möjlighet att gå i kulturskolan, vilket rimmar

Stråkelever
på Trondheims
kulturskola

dåligt med dagens långa köer – drygt 28 000 står i kö.

– Och helst vill ju regeringen att ännu fler söker. Redan 1990 var deras mål att 30 procent av alla grundskolebarn skulle gå i kulturskola. Det är långtifrån nått, eftersom dagens siffra är 15 procent, säger Inger Anne Westby.

Text: Ingela Hofsten
Foto: Therése Ny

Fotnot:

Kulturloftet är ett dubbeltydigt ord, eftersom loft betyder både lyft och löfte.

Fakta kulturskolan i Norge

(siffrorna är från 2010-2011)

Antal kulturskolor: 394 (i 430 kommuner – flera kulturskolor är interkommunala)

Antal elever: 109 000. De två minsta kulturskolorna har 4 elever var, de största över 1 000.

Antal elever i kö: 28 000

Fördelning flickor/pojkar: 65/35 %

Ämnesfördelning: musik 71%, dans 12%, bild 6%, drama 6%, övrigt 5%

Medelavgift: 843 kr per termin

Härnösands
Drillflickor

DET ÄR DAX NU!!
– att planera orkesterns klädsel

Sventorpsliden 7, 412 74 Göteborg
Tel: 031-40 40 30 • www.brohalldesign.se

carina
brohall
DESIGN AB

AMATÖR, MUSIKSTUDENT ELLER YRKESMUSIKER?

Hos oss hittar du ett brett sortiment av stråkinstrumentet för just dig. Vi har instrument i alla prisklasser. Även tillbehör så som stråkar, strängar, stöd, hartsch, etuier etc.

Vi skickar alltid över hela landet med buss eller post för snabb och säker leverans.

Ta en titt på hemsidan och hör av dig så ska vi hjälpa dig med det du behöver.

Vi finns inte längre bort än ett telefonsamtal eller mail.

Välkommen!

Mattias Sandlund

dinfiol.

GERINGSGATAN 2 • NORRFJÄRDEN
TEL: 0911-20 94 71 • 070-300 00 10
INFO@DINFIOLE.SE • WWW.DINFIOLE.SE

Foto: Vladimir Pohtokari

I Finland bestämmer staten innehåll i undervisningen och utbildar behöriga lärare

FMF, Finlands musikäroinrättnings förbund, på finska SML, grundades år 1956 och är gemensam takorganisation för Finlands musikinstitut. Medlemmar är 100 läroinrättningar från olika håll i Finland, varav 90 klassas som musikinstitut och 10 som konservatorier. Gemensamt för alla är att de producerar s.k. grundutbildning i musik enligt den fördjupade läroplanen.

Av medlemmarna har 55 en kommun, ett kommun- eller landskapsförbund som huvudman, medan 45 drivs av understödsföreningar, stiftelser eller aktiebolag. Som sin huvudsakliga uppgift ser FMF att främja medlemmarnas intressen i pedagogiskt hänseende, förbundet har inga arbetsmarknadsrelaterade målsättningar.

Förbundet ansvarar bl.a. för att producera nivåprovsfordringarna som används gemensamt av medlemsinstitut. Dessutom fungerar förbundet som språkrör i nationella frågor som berör instrument- och sångundervisningen på grundnivån, och sköter och utvecklar internationella kontakter genom att höra till två organisationer: EMU (European Music School Union) och ISME-Finland (International Society of Music Education).

KulturSmockan träffar Leif Nystén som är ordförande i FMF - SML.

Hur ser du på statens roll gentemot musik/kulturskolan i Finland?

Av hävd har staten haft en stark inverkan

på all utbildning i Finland, så också inom sektorn för frivillig konst- och musikutbildning. Dels handlar det om att värna om musikinstitutens finansiering, dels om undervisningens innehåll. Den första lagen som gällde musikinstitutet kom år 1968, och i den stadgades om vilka kriterier ett musikinstitut skulle fylla för att kunna söka om kontinuerligt statsstöd. Sedermera har lagstiftningen reviderats flera gånger, och den nuvarande lagstiftningen från 2002 berör samtliga konstformer som bör behandlas på lika villkor.

I praktiken är det utbildningsstyrelsen som anger ramarna för undervisningens innehåll, sedan skall vart och ett musikinstitut, som blivit godkänt av ministeriet, följa läroplansgrunderna genom att utarbeta sin egen läroplan.

Senast fick sektorn ett extra anslag på 8 % år 2010, totalt bidrar staten med ca 78 miljoner euro (drygt 670 miljoner kronor) årligen. Till det kommer ytterligare kommunernas bidrag som brukar utgöra högst en tredjedel av den totala kostnaden i ett musikinstitut. Således står

verksamhetens finansiering på tre ben: statsbidraget, det kommunala bidraget och elevavgifterna.

Ni har många musikäroinrättningar som är privata? Kan vem som helst starta skola?

I princip kan ett medborgarinitiativ när som helst sparka igång en utbildning som småningom utvecklas till ett musikinstitut. Det kan handla om en ideell förening där medlemmarna i form av föräldrar utan ersättning sköter jobbet till att börja med. Man måste söka bidrag och understöd, anlita lärarkrafter och skaffa utrymmen. Sedan när det är bevisat att det finns efterfrågan och föreningen kan garantera att undervisningen kan hålla en viss kvalitetsnivå kan staten bevilja ett kontinuerligt årligt anslag. Men resan dit är lång, i synnerhet idag eftersom staten inte längre kan utöka budgetanslaget för musikinstitutet i nämnvärd utsträckning.

Ett privat institut bör följa myndigheternas direktiv både vad gäller lärarnas behörighet och undervisningens innehåll

Foto:
Martin Engblom

för att få statsstöd. Givetvis förekommer det en massa musikskolor som fungerar som regelrätta företag, men de följer heller inte de nationella läroplansgrunderna eftersom det blir för dyrt.

Hur stor är verksamheten i andra konstformer än musik och åt vilket håll pekar utvecklingen?

Man räknar med att ca 140 000 barn och unga deltar i undervisning i olika konstformer som följer de nationella läroplansgrunderna. Av dessa är hälften elever vid ett musikinstitut. Följande i ordningen är danseleverna som är närmare 40 000 och bildkonsteleverna som är 20 000 till antalet. De konstformer som har det minsta antalet elever är ordkonst och arkitektur, ca 500 var. Dessa tal innebär också att bara knappt 10 % av årsklassen får tillgång till undervisning, resten söker andra vägar att förverkliga sig, t.ex. via helt privata företag som ger undervisning – i synnerhet inom dansen är utbudet av utbildningsföretag stort.

Foto:
Camilla Pohtokari

Av statens resurser riktas 90 % till musiken trots att bara hälften av eleverna är musiker. Det här beror på att musiken behöver undervisas enligt den vedertagna "mästaren – lärlingen" modellen vilket är resurskrävande. Också elevavgifterna är högre inom musiken, en typisk läsarsavgift är mellan 600 och 700 euro (5-6000 kronor).

I Sverige ser vi en minskning på ensemble/orkesterspel och ändring av instrumentvalen bland ungdomarna.

Hur går utvecklingen inom de olika instrumentgrupperna och hur utvecklas ensemblespelet i Finland?

Ensemblespelet är en väsentlig del av de nationella läroplansgrunderna. Det innebär, att en elev skall delta i samspel på olika sätt, det kan vara fråga om tillämpliga perioder av orkester, duo, trio, blåsorkester osv. Inom rytmmusiken spelar man i olika band, jazzgrupper och folkmusikgrupper. Behovet av nytt material är uppenbart, men fortfarande håller klassikerna vad gäller repertoarvalet.

Instrument som minskar i antal är de mer utpräglade orkesterinstrumenten, men än så länge brukar en del bleckblåsinstrument, oboe, fagott och klarinett kunna fänga elevernas intresse så att 2-4 musikinstitut kan dela på en lärare. På stråksidan är avsaknaden på altviolinister märkbar.

På rytmmusiksidan brukar eleverna helst vilja sjunga och spela elgitarr, och basister och trummisar börjar bli en bristvara.

Vad tror du om framtiden? Vad är viktigast för musik/kulturskolan i Finland framöver?

Myndigheterna vill gärna veta vad vi som

jobbar på fältet har för åsikt. Tröskeln är låg till utbildningsstyrelsens och undervisningsministeriets tjänstemän. Trots att det är myndigheterna som anger ramar och resurserna så kan de inte göra det utan att fältet tillfrågas. Det betyder också att beredningen av alla frågor av nationell natur sker interaktivt med rektorer, lärare och forskare på området. Vi har t.ex. nyligen avslutat ett projekt vars avsikt varit att ta fram ett verktyg för att göra utvärdering av den egna verksamheten och pedagogiken. Projektet finansierades av staten och hela fältet har på olika sätt deltagit i arbetet. Det är bara ett exempel på att det sker en utveckling där alla känner sig delaktiga. Denna växelverkan är ytterst viktig.

Ser du några mörka moln på himlen?

Dagens system är tämligen kostsamt. För politikerna kan sparivern lätt leda till att man söker nya lösningar och börjar avveckla de nuvarande strukturerna. Det finns också nationella normer för en s.k. allmän lärokurs där man inte behöver studera musikteori eller delta i samspel vid sidan av huvudinstrumentet. Om den lättare studieformen utvecklas på bekostnad av den litet mer krävande så kan vi inte längre garantera de framgångar som finländska dirigenter, sångare och musiker har haft på de internationella scenerna. Just nu, då eurokrisen ständigt antar nya former, är frestelsen stor att spara. Men, jag är rädd att den nyttan blir kortvarig. I stället bör vi under ekonomiskt njugga tider uttryckligen satsa på kulturen och utbildningen, det är aldrig en missriktad investering.

Dag Krafft

Hallå där!

KulturSmockan ringer upp Arni Sigurbjarnarson, rektor vid FT / Fagræð tónlistarskóla på Island

Hur ser du på statens roll gentemot musik/kulturskolan på Island?

– På Island har kommunerna ansvaret för att driva musikskolor och det finns musikskolor i nästan alla kommuner. Staten har däremot ansvar för styrdokument för verksamheten. Dessa är klassisk orienterade med ett graderat examenssystem som bygger på traditioner från Associated Board i England. Den lagstiftning som finns handlar bara om den ekonomiska ramen för drift av musikskolorna. Kommunerna skall betala lön i förhållande till vad lagen stipulerar. Avgifterna skall täcka alla andra kostnader, men får inte överskrida 20 % av skolans totala driftkostnader.

– Under några år har det pågått ett arbete som skall ge en mer heltäckande lagstiftning för musikskolan, typ den andra skolformer som förskola, grundskola och gymnasium har. Musikhögläroforening-en på Island menar att den sådana lagstiftning kan ha stor betydelse för de fackliga och ekonomiska villkoren för verksamheten.

– En sådan lagstiftning ser vi som mycket angelägen särskilt med tanke på de omfattande uppdrag som musikskolan har tagit på sig i samarbete med andra skolformer, särskilt grundskolan. Omkring 30 % av grundskoleeleverna på Island går också på musikskolan. I många kommuner, särskilt på landsbygden, har musikskoleelever möjlighet att få lektioner under skoltid. I en del skolor och förskolor svarar musikskolan för musik till alla elever i en årskull. I andra kommuner svarar musikskolan även för den obligatoriska undervisningen i skolan. Det är också vanligt att gymnasieelever får musikundervisning på musikskolan som de kan tillgodoräkna sig som en del av sina gymnasiestudier. På Island har staten hela ansvaret, och bär alla kostnader, för gymnasieskolan.

– Det finns därför en stor gråzon mellan musikskolan och det offentliga skolsystemet. I det sammanhanget saknar musikskolan tillräcklig förankring i lagstiftning. Musikskolan kan inte samarbete med den offentliga skolan på ett likvärdigt sätt, vilket jag tycker är en svaghet.

– Bristen på en heltäckande lagstiftning för musikskolan innebär också att staten inte har formellt ansvar för att utbilda lärare till musikskolan. Det finns ingen officiell definition av yrket "musiklärare". Vem som helst kan kalla sig det. Det är väldigt viktigt att de som utbildar sig till musiklärare får en utbildning som motsvarar den femåriga utbildning som nu krävs för att kalla sig "förskolelärare", "grundskolelärare" och "gymnasielärare".

– Vi kämpar för att en fullödig lagstift-

ning skall ta sin utgångspunkt i de faktiska förhållanden och i de uppdrag som musikskolan redan i dag har på Island.

– Utöver betydelsen av att musikskolan definieras som en utbildningsinstitution, är det viktigt att den blir erkänd som en kulturinstitution. Musikskolan har en enastående möjlighet att vara en brobyggare mellan kultur och utbildning. Istället för att vara denna brobyggare hamnar musikskolan istället mellan stolarna och blir då definierad som vilken fritidsverksamhet som helst.

Ni har musik/kulturskolor som är privata?

– De flesta musikskolor på Island drivs av kommunen. Undantaget är Reykjavik där de flesta skolor är privata. Dessa tar emot samma stöd till lärarlöner som övriga, men de är mer självständiga. Det kan vara en förklaring till att avgifterna är dubbelt så höga i Reykjavik i förhållande till resten av landet. Mitt intryck är att systemet med privata skolor kan leda till fler konflikter mellan skola och kommun.

Hur stor är verksamheten i andra konstformer än musik och åt vilket håll pekar utvecklingen?

– På Island har vi huvudsakligen rena musikskolor. Å andra sidan har många musikskolor ett nära samarbete med grundskolor och andra skolor som bidrar med sin kompetens till ett varierat kulturutbud.

I Sverige ser vi en minskning på ensemble/orkesterspel och ändring av instrumentvalen bland ungdomarna.

Hur går utvecklingen inom de olika instrumentgrupperna och hur utvecklas ensemblespelet på Island?

– Vi har samma tendens på Island. De typiska "klassiska" instrumenten har fått en mycket svagare ställning på senare tid. Utvecklingen går mer i riktning mot de instrument som är typiska inom populärmusiken. I en undersökning från 2009 visade det sig att det är främst elever som spelar klassisk musik som slutar. I samma åldersgrupp där många slutar spela klassisk musik är det en stor ökning på undervisning inom populärmusiken.

– Mandat och identitet är viktiga frågor i detta sammanhang. Det är stora utmaningar musikskolorna står inför. Jag menar att vi måste diskutera det mandat musikskolan har. Det gamla mandatet att utbilda inom den klassiska musiken kommer ursprungligen från adel och kyrka, flera århundraden tillbaka. Som allt annat förändrar sig den kulturella arenan i dag med ljusets hastighet. Sett i ett större perspektiv har den klassiska musiken en marginell ställning gentemot vad den haft, både vad gäller vilka den når och dess ekonomiska betydelse. Jag menar att vi som jobbar inom musikskolan måste hitta en balans mellan samhällsuppdrag och marknadens krav. Vi måste vara aktiva aktörer i skapandet av det samhälle vi samtidigt måste förhålla oss till.

– I undersökningen från 2009 kan vi

se att de musikskolor som har ett varierat utbud, och flexibilitet att möta barns och ungdomars behov, hade ett mycket litet antal elever som slutade under hela grundskoletiden. Det är viktigt att vara på det klara med att det gäller att vara flexibel i förhållande till olika behov både med hänsyn till ålder och kön.

– Jag menar att de styrdokument vi har i dag inte är tillräckliga för att möta de utmaningar vi står inför.

Vad tror du om framtiden? Vad är viktigast för musik/kulturskolan på Island framöver?

– Sett i ett vidare perspektiv menar jag att musikskolan på Island har stora möjligheter. Vi har ett mycket omfattande system som täcker hela landet med stora resurser och stor potential. Vi har ett starkt stöd bland befolkningen och det ser ut som om vi kommer överleva den ekonomiska krisen utan större skador. Det vi behöver mest är lärare, och inte minst ledare, som har förmågan och kunskap att utveckla musikskolan framöver. Lösningen är inte att försöka backa historien. Vi måste utnyttja de möjligheter som ligger i tiden, inte minst tror jag hela utbildningssystemet behöver den kompetens som finns inom musikskolan.

Musikskolan skulle kunna få en central roll i ett utbildningssystem som sätter elevernas personlighetsutveckling i fokus istället för ett föräldrat system som slår vakt om kunskap och kunskapsförmedling.

Ser du några mörka moln på himlen?

– Man kan ofta se mörka moln vid horisonten. Vad som finns i dem vet vi inte förrän vi är där. Det viktigaste är att ha en musikskola med tillräckliga resurser och flexibilitet för att hantera de utmaningar som alltid kommer att finnas bakom horisonten.

Text: Dag Krafft

Foto:
Erik Christensen,
Porkeri

Inga mörka moln över Färöarna

På Färöarna är musikskolorna samlade i de ett musikskolesystem som kallas "Musikkskúlastipan Føroya". Efter gällande musikskolelag från 1984 driver både landstyret och kommunerna gemensamt musikskolan, genom att landsstyret betalar 50 % av lärarlönerna, alla resekostnader mellan undervisningsställena och 100 % av landsmusikskoleledarens lön. Kommuner betalar resterande 50 % av lärarlönerna och 100 % av den lokala chefens lön samt all utgifter i form av undervisningslokaler, instrument och annat materiel.

Fakta Musikkskúlastipan Føroya

Euro per invånare till kulturskolan: Vi lägger 60 euro till musikskolan per invånare.

Krav på lärarexamen: Krav på Bachelor (kandidatexamen) från ett Musikkonservatorium.

Lagstiftning: Musikskolelagen är från 1984.

Läroplaner: Läroplaner finns för ett 3-årigt "mellanstadiestudium" som är en förberedelse för högre studier på Musikkonservatorium. Annars finns bara lokala läroplaner.

Ålder på elever: De flesta elever är mellan 8 -15 år, men det finns också både äldre och yngre elever.

Landsstyret anställer lärare som sedan undervisar i flera kommuner. Denna struktur har visat sig passa bra med hänsyn till landets storlek och det stora antalet kommuner. På Färöarna bor 48 000 invånare i 34 kommuner, varav nästan hälften bor i den största kommunen.

KulturSmockan träffar Martin Mouritsen som är landsstyrets musikskoleledare i Musikkskúlastipan Føroya.

Hur ser du på statens roll gentemot musik/kulturskolan på Färöarna?
Enligt min uppfattning har landstyret redan från starten 1984 önskat säkra undervisning av hög kvalitet i hela landet och samtidigt se till att det finns en viss stabilitet på området.

Ni har musik/kulturskolor som är privata?
Nej, inga privata skolor, men det finns naturligtvis privat undervisning.

Hur stor är verksamheten i andra konstformer än musik och åt vilket håll pekar utvecklingen?
Vi har fortfarande bara musikskolor och inga kulturskolor. Andra konstformer är inte samlade i någon egen skola, men det

finns undervisning landet runt i olika fritids- och privatskolor.

I Sverige ser vi en minskning på ensemble/orkesterspel och ändring av instrumentvalen bland ungdomarna. Hur går utvecklingen inom de olika instrumentgrupperna och hur utvecklas ensemblespelet på Färöarna?
Akustiska orkestrar lever och har hälsan. Samspel för blåsarna fungerar väldigt bra, och för ögonblicket har även stråket inom orkestrarna vuxit.

Vad tror du om framtiden?
Vad är viktigast för musik/kulturskolan på Färöarna framöver?
Det är viktigt att hålla fast vid att musikskolan är till för alla som är intresserade. Samtidigt är det viktigt att behålla både bredd och mångfald och att fortsätta se musikskolans verksamhet som folkbildning.

Ser du några mörka moln på himlen?
Inga andra moln än de som skymtas i andra land och kan förväntas dra in även över oss. Om det är något att frukta är en annan sak.

Text: Dag Krafft

Skall kulturskolan bli mer inkluderande krävs ett bredare utbud!

Vi har tidigare i nr 3/2012 skrivit om Inkluderende kulturskole, en forskningsrapport av Egil Bjørnsen, Agderforskning i Norge. Den behandlar i första hand vilka elever som finns inom kulturskolan i sex större städer i Norge. Svaret blev som vi skrev i förra artikeln medelklassens barn.

En delfråga som är intressant i sig är vilka inriktningar som de som inte går på kulturskolorna idag skulle vara intresserade av om de skulle börja. Där framgår tydligt att många är intresserade av i första hand dans, teater och även bildkonst. Slås "hip-hop" samman med "dans", vilket är rimligt, får det högst efterfrågan.

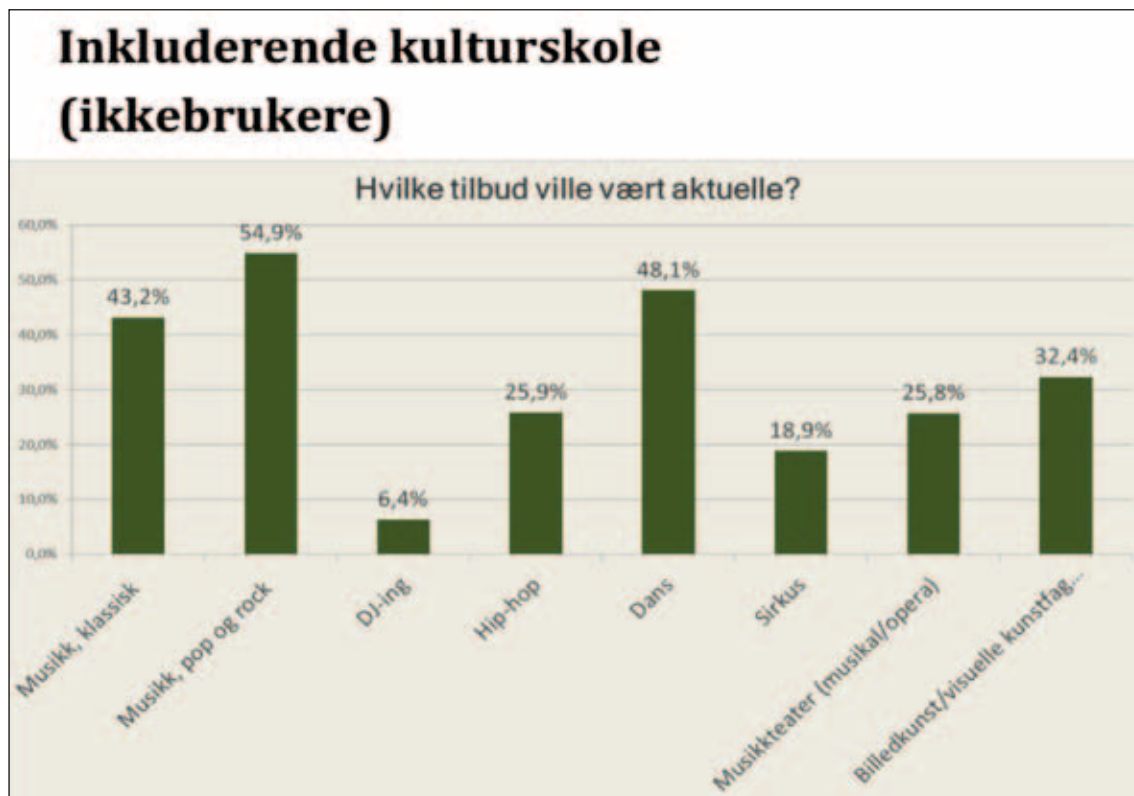
Jag vet inte om dessa inriktningar finns på kulturskolorna, inte heller hur en eventuell kö ser ut. Troligt är i vart fall att om kulturskolorna skall nå nya grupper, bli mer inkluderande, behövs större satsningar på hip-hop, annan dans och teater.

Jag har aldrig sett någon forskning på detta område i Sverige. Skulle vi i vårt land få fram andra resultat? Jag tror att de skulle vara liknande men säker på det kan man aldrig vara.

En kärnfråga i detta sammanhang, både i Norge och Sverige, är att medelklassens barn väl fyller de platser som finns med den mer traditionella musikinriktningen. Engagemanget för en breddning, och av en marknadsföring av detta bredare utbud, förblir lågt så länge det finns kö till det traditionella utbudet. Som synes i tabellerna från Norge finns det även ett stor efterfrågan där av både klassisk musik och pop och rock. Även dessa delar behöver stärkas. Min slutsats är att det kommer vara väldigt svårt för kulturskolorna i båda länderna att nå nya grupper så länge inte volymen tillåts öka samtidigt som nya grupper värvas.

Inkluderende kulturskola finns för nedladdning under Forskning på SMOKs hemsidesadress.

Text: Håkan Sandh

Kulturskola 2030

...särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur

(citat ur de nationella kulturpolitiska målen)

Musik- och kulturskolor finns i nästan alla kommuner. De utgör tillsammans landets största barn- och ungdomskultursatsning. Kommunerna satsar ca 2 miljarder per år. Lokalt är det en viktig och mycket uppskattad verksamhet. Intresset är stort, över 40 000 barn köar för att få börja i verksamheten.

Nationellt är det däremot ganska tyst om den. Ingen utvärdering har någonsin gjorts hur den fungerar eller vilka effekter på samhället den har. Ingen särskild lärarutbildning finns, inte heller nationella styrdokument. Behövs det eller klarar kommunerna var för sig av att hitta kompetent personal och dra upp lokala riktlinjer? Var är den optimala gränsen mellan nationell samordning och lokalt självstyre?

Det finns många och stora frågor inför framtiden för musik- och kulturskolorna. Både vi inom SMoK och tjänstemän och politiker inom SKL – Sveriges Kommuner och landsting – är överens om att vi behöver studera musik- och kulturskolorna ur ett nationellt perspektiv. Därför har vi tillsammans skapat ett gemensamt utvecklingsprojekt; Kulturskola 2030. Vilka frågor skall vi ta upp i det sammanhang? Svaret kan formuleras på två sätt. Dels att det är tre olika inriktningar vi särskilt skall fokusera på

- Musik- och kulturskolan som en verksamhet på barns och ungdomars fritid
- Musik- och kulturskolans samverkan med för-, grund-, sår- och gymnasieskolan
- Musik- och kulturskolans samverkan med det professionella kulturlivet

Det andra svaret är att Kulturskola 2030 är så övergripande och så omfattande, att det inte finns några för kulturskolorna viktiga frågor som inte ryms under projektet. Därför kallar vi Kulturskola 2030 för ett paraplyprojekt. Det är ett projekt i sig, men rymmer också tre olika separata projekt som alla har fokus på framtiden; Om vi fick bestämma – om ökad delaktighet, Kulturskola på lika villkor – som tar upp jämställdhetsfrågan och 1+3 som behandlar kulturskolornas samverkan med föreningar andra organisationer. Och alla andra viktiga frågor.

Hur vet vi att vi tar upp rätt frågor inom Kulturskola 2030? Dels har naturligtvis SMoKs styrelse, som representeras av chefer från Kalix i norr till Simrishamn och Malmö i söder, diskuterat vad som är våra viktigaste frågor. Sedan ägnades en eftermiddag på senaste rikskonferensen åt att diskutera detta. En del län har haft egna överläggningar, ex Jämtland, Väster-norrland och Kalmar. En hel del är alltså tryckt och nedskrivet. Nu kommer dessutom fem seminariedagar där det är upp till alla deltagare, oavsett om det är lärare, politiker, elever, kultur-tjänstemän eller anställda på en länsinstitution, att ge ytterli-gare bränsle till vilka frågor som är viktigast för framtiden.

För oss i SMoK är det oerhört glädjande att vi kan genomföra allt detta utvecklingsarbete tillsammans med SKL – Sveriges Kommuner och landsting. Det ger hopp om att kulturskolan kommer att vara en viktig kulturpolitisk aktör även 2030.

Nu startar alltså en dialog som skall leda fram till hur en strategi för hur kulturskolan skall utvecklas med sikte på framtiden, Kulturskola 2030. Fem platser med var sin konferensdag som i sin tur kommer innehålla flera valbara parallella spår.

Kom med och bidra till utvecklandet av Kulturskola 2030

Kulturskola 2030 den 14 januari Göteborg, Svenska Mässan

Huvudtema är Kulturskolan och skolan. Vi kommer utifrån några lokala exempel diskutera för- och nackdelar med en nära samverkan mellan för- grund – och gymnasieskolan och kulturskolan. I andra spår möter vi de fantastiska innovatörerna på Kulturverket i Umeå. Vi kommer tillsammans med föreningen Imprä öka vår kunskap om jämställdhetsfrågor och slutligen även diskutera studieförbundens roll i förhållande till kulturskolornas.

Kulturskola 2030 den 20 februari Umeå, Folkets Hus

Huvudtemat är En kulturskola för alla. Inom detta tema behandlar vi kulturskolan ur ett socioekonomiskt perspektiv. Johan Söderman är forskaren som ger oss bakgrundsfakta. Vi kommer även beröra frågor kring funktionsnedsättningar. Demokratikademin ger oss kanske svar på frågan vad delaktighet innebär. Kulturakademin i Storuman mfl diskuterar hur en kulturskola i en liten kommun kan klara av att vara en bred och viktig verksamhet.

Kulturskola 2030 den 5 mars Malmö, Luftkastellet vid bron

Huvudtemat Kulturskolan och samhällsbygget. Några talare som Stina Oscarsson, chef för Radioteatern och Tobias Nielsen, forskare och föreläsare kring kulturens ekonomiska betydelse, ger oss olika infallsvinklar på samhällsbygget. Room 13 från Skottland praktiserar ökad delaktighet. Jämställdheten återkommer som tema. El Sistema i Göteborg och kulturverk-staden i Tingsryd ger oss olika bilder av hur en kulturskola kan arbeta.

Kulturskola 2030 den 13 mars Visby Wisby Strand

Huvudtemat är Kulturskolan och proffsen. El Sistema i Göteborg återkommer och denna gång tillsammans med Göteborgs symfoniorkester. Vem tjänar på samverkan? Riksställningar hoppas vi stimulerar vårt bildseende. Louise Andersson från SKL redogör för de regionala kulturplanernas betydelse för kulturskolorna.

Kulturskola 2030 den 8 april Uppsala, Uppsala Konsert & Kongress

Huvudtemat är Pedagogiska strategier och kompetenser för framtiden. Ale Möller ger sin syn på om det är kunskap på ett instrument eller kunskap i musik han tycker kulturskolan skall förmedla. Barnkonventionen presenteras av barn. Jämställdhet diskuteras naturligtvis. Utifrån Botkyrka som exempel kommer vi att ha en dialog kring vilken plats den invandrade kulturen har i samhället generellt och i kulturskolorna specifikt.

Med reservation för eventuella ändringar. Anmälan kan göras på SMoKs hemsidesadress from den 5 november 2012.

BOKA KALENDERN!

Kultur skola 2013

Välkommen till fem konferenser våren 2013!

Heldagar för kunskap, inspiration och diskussion
med sikte på framtiden. För dig som berörs av
kulturskola; barn, politiker, lärare, chefer,
föräldrar och kulturaktörer.

14/1 GÖTEBORG

"Kulturskolan och skolan"

20/2 UMEÅ

"En kulturskola för alla"

5/3 MALMÖ

"Kulturskolan och samhällsbygget"

13/3 VISBY

"Kulturskolan och proffsen"

8/4 UPPSALA

"Pedagogiska strategier och kompetenser för framtiden"

Anmälan på webben från 5/11

www.smok.se

Brass Galore

I MOTALA

Den 1-2 september möttes drygt hundra brasselever från Östergötlands musik- och kulturskolor, Hammarkullen i Göteborg och professionella musiker från Östergötland i ett gemensamt projekt i Motala. Ett inspirerande möte mellan novisens nyfikenhet och expertens professionalitet som genomfördes i en spännande kulturmiljö runt Motala verkstad och i den gamla Lokverkstaden.

Motala har en framgångsrik tradition inom brassmusiken med ett unikt antal elever vid musikskolan samt många tidigare elever som numera är framgångsrika professionella musiker i det nationella musiklivet. Idén med Brass Galore föddes under förra året i samband med att Östgöta Kammarbrass, bestående av professionella musiker i Östergötland, höll en konsert i Lokverkstaden i Motala där också elever från Motala Musikskola, Vätternskolan och Kulturskolan i Angered deltog. Konserten blev en stor framgång och ledde vidare till idéer om en

framtida utveckling av det som mynnade ut i projektet Brass Galore.

Musikskolans lokaler i Motala ligger vackert till med både närhet till centrum och samtidigt en fantastisk utsikt över Vättern. När jag kommer upp till entrén på Musikskolan har de flesta eleverna som är mellan 8-12 år redan varit här en stund. Luften är redan lite kvav och det märks att ventilationen inte riktigt är anpassad för så många musicerande i lokalerna samtidigt. Eleverna verkar dock inte tänka på ventilationen utan är i full fart med att besöka olika workshops där de får prova på improvisation, rytmik och öva på låtar med professionella musiker inför morgondagens konsert. Under pausen mellan två pass blir det trångt i korridoren och sorlet blandas med provblåsning av brassinstrument från en musikaffär, samtidigt som en doft av ostfralla och frukt sprider sig i lokalerna. Det är ett härligt kreativt kaos som utspelar sig och det märks att eleverna som kommer från musik- och kulturskolorna i Östergötland samt från Hammarkullen i Göteborg redan börjar lära känna varandra.

Under pausen frågar jag Sofie Kjell-

ström från Norrköping som har spelat trumpet i tre år om vad hon tycker om dagen hittills.

- Allt har varit jättekul utbrister hon! Det är roligt att få prova på olika saker och att få spela tillsammans. Jazz var nog bäst idag. Man fick spela solo och det var kul.

Brasslärarna och initiativtagarna Andreas Rosén och Michael Roos berättar att tanken med projektet är att förena professionella musicerande på allra högsta nivå med ett pedagogiskt arbete för framtida generationer av blivande brassmusiker. Ett möte mellan novisens nyfikenhet och expertens professionalitet. Flera av musikerna spelar till vardags i Symfoniorkestern i Norrköping som också visat ett stort intresse för projektet.

- Musikerna från symfoniorkestern deltar med sin erfarenhet och kan inspirera och stå som musikaliska förebilder för brasseleverna. På så sätt knyter vi ihop det professionella musiklivet med eleverna vid länets musik- och kulturskolor säger Andreas Rosén.

Vad är anledningen till att ni gör detta projekt?

Brynar
Kolbergstrud

Erik Paulsson,
Söderköping

Därför att vi båda är brasslärare och för att den orkesterstruktur som fanns för 20 år sedan kanske inte är så grundmurad som man tror. Det finns många andra fritidsintressen som konkurrerar med elevernas musikutövande idag. Kanske måste man ha lite fler större event för att hålla musiken levande för dessa elever. Vi tror att det är viktigt att få uppleva sådana här saker för att hålla gnistan uppe och att låta eleverna träffas i ett socialt sammanhang. Man får se att det är fler som spelar ett brassinstrument, träffa nya kompisar och så vidare.

Erik Paulsson som är brasslärare vid Kulturskolan i Söderköping tycker att det är ett bra arrangemang med Brass Galore.

- Brassinstrumenten syns ju inte så mycket i media idag vilket gör att inte så många kanske söker sig till dessa instrument. En sådan här helg betyder mycket för de som är här, det skapar en identitet för dem som brassmusiker.

Jag tar mig in i en av de större ensemblesalarna som är fylld med unga brass-elever. Jazztrombonisten Lisa Bodelius och Eric Svensson från Symfoniorkestern i Norrköping har precis påbörjat ett pass om improvisation och eleverna sitter ner och lyssnar när de inleder med att spela Michael Jacksons "Bad". Lisa pratar om känslor och att ens känslor påverkar hur man improviserar i stunden. Lisa

och Eric illustrerar ett möte på torget med improvisation på sina instrument som till slut mynnar ut i "Pippi Långstrump". Efteråt får eleverna berättat vad Lisa och Eric pratade om och får därefter själva pröva på att kommunicera med sina egna instrument.

I ett annat rum samtidigt övar Brynjar Kolbergstrud och Jan Lejonclou från Symfoniorkestern i Norrköping med en grupp elever inför konserten som är i Lokverkstaden dagen efter. Det märks att eleverna börjar bli lite trötta efter en lång dag och när Brynjar föreslår att de ska ta låten de övar på ytterligare en gång, säger en ung trombonist att de kanske bara kan lyssna på en låt istället. Passet avslutas därför med en liten frågestund och eleverna undrar hur det är att spela i en symfoniorkester och hur gamla Brynjar och Jan var när de började spela sina instrument.

Efteråt frågar jag Brynjar om hur han har upplevt dagen?

- Det är otroligt kul att göra det här säger han och konstaterar att det finns ett stort engagemang hos både lärare och elever för att brasset ska leva vidare i framtiden. En sådan här helg blir ett manifest för brassinstrumenten och det är förhoppningsvis inspirerande för alla som är här. Både för elever och lärare, men även för oss professionella musiker.

Under söndagen är det dags för konsert som inleds med att Östgöta Kammarbrass spelar Wagner under ledning av Jay Friedman från Chicago. Eleverna som sitter bland ett hav av blänkande brassinstrument väntar otåligt på att själva få göra entré på scenen. Snart blir det både spel med inövade låtar men även improvisation och sång. Andra halvan av konserten har mer fokus på eleverna där de tillsammans med sina coacher visar vad de har jobbat med under helgen. Tanken om att unga musiker ska få möta professionella musiker på en och samma scen samtidigt blir bra och det känns verkligen att de deltar på samma villkor. Konserten i den ruffiga men mycket spännande och akustiskt väl fungerande lokalen Lokverkstaden blir en festlig avslutning på Brass Galore. Många med mig lämnar nog konserten med ett leende.

Brass Galore i Motala blev en central mötesplats för ett gemensamt musicerande vilken omfattar en spännvidd från novisen till den allra högsta konstnärliga nivån. Projektet är nu fast förankrat i Östergötland och leder vidare till att utveckla relationerna mellan lokala institutioner, kulturskolor och orkestrar. Andreas Rosén och Michael Roos ser möjligheten att utveckla projektiden i framtiden. De ser att Motala kan bli en nationell samlingsplats för brasselever och musiker.

- Gäster skulle då kunna vara Nils Landgren, Christian Lindberg, Håkan Björkman och Håkan Hardenberger. Dessutom skulle vi ta till vara de internationella kontakter som redan är etablerade i de nordiska länderna samt Chicago och Boston. Även de högre utbildningarna vid de svenska universiteten skulle kunna delta.

Text: Mats Gripenblad

*Sofie Kjellström,
Norrköping*

*Michael Roos
och Andreas
Rosén*

Vår Teater 70 ÅR!

Vår teater är en saga i sig. I Stockholm utvecklades för många år sedan en helt egen variant av teaterverksamhet för barn och unga. Elsa Olenius var en stark kvinna som lyckades förmedla till både barn och politiker att det här med teater var viktigt för barn. Vår teater blev en framgångssaga, men fick inga efterföljare i andra städer. Sedan 15 år är nu Vår teater en del av Kulturskolan Stockholm och fortfarande finns inga kulturskolor med en lika stark teaterverksamhet som i Stockholm. Teaterverksamheten inom kulturskolorna växer, men det går sakta.

Ett klipp från filmen som nämns i texten. Katarina Ewerlöf och Ann Petrén.

KulturSmockan fick inbjudan till födelsedagskalaset med Vår Teater- en del av kalaset i vart fall. SMOKs ambassadör Ann Petrén var värd, och teaterleverna skulle

denna dag spela på Stadsteaterns professionella scen. Och som de gjorde det! De framförde inom ramen för berättelsen från Tusen och en natt föreställningen "Jag vill inte bli stor..." (Visst, Astrid Lindgren hade också sin penna med i utvecklandet av Vår teater) 14 olika scener från lika många teatergrupper vävdes här samman till en så härlig mix att jag bara satt och njöt. Med vilken självklarhet alla intog scenen. Vilken humor. Vilket allvar. Vilken spelglädje. Grattis Vår Teater.

AMBASSADÖR ANN PETRÉN

I foajén innan föreställningen premiärvisades en film som Ann Petrén med hjälp av Unga berättar inom Kulturskolan Stockholm har tagit fram. Ann har in-

tervjuat sina kollegor, skådespelare men också en attributör, en sufflör, en konstnärlig ledare för Marionetteatern mfl, kring deras erfarenheter av musikskola, kulturskola och Vår Teater när de växte upp. Filmen finns nu på SMOKs hemsida – under Filmer – och får gärna användas fritt av alla kulturskolor i PR- syfte.

Ambassadör Ann Petrén hälsar till alla tidningens läsare att hon fått många förfrågningar från kulturskolor, och gärna tar emot fler, men att hennes schema just nu med föreställningar i Malmö gör det svårt att komma ut till skolor runt om i landet.

Text och foto: Håkan Sandh

STIFTELSEN
ALBIN HAGSTRÖMS MINNESFOND
I KUNGLIGA MUSIKALISKA AKADEMIEN DELAR UT

STIPENDIER
TILL
DRAGSPELARE
OCH
GITARRISTER

INOM POPULÄRMUSIKENS OMRÅDE,
FÖDDA 1977 ELLER SENARE

ANSÖKAN SKA VARA INSKICKAD SENAST

20 DECEMBER 2012

TILL

ALBIN HAGSTRÖMS MINNESFOND
C/O KUNGL. MUSIKALISKA AKADEMIEN
BLAISEHOLMSTORG 8
111 48 STOCKHOLM

ANSÖKNINGSBLANKETT för utskrift och
MER INFORMATION:

www.musakad.se
telefon: 08-407 18 02
epost: adm@musakad.se

OBS! STIPENDIERN KAN INTE SÖKAS AV GRUPPER

Gå till en musik- lektion eller ifrån en matematiklektion?

En kommun har låtit en av landets ledande skoljuridikkonsulter, JPSkolnet, kolla svaret på frågan om att spela på skoltid.

”JP Skolnet vill inledningsvis upplysa om att svaret som ges är översiktligt och inte en rekommendation till beslut i det enskilda fallet.

Av gammal vana har en del av eleverna som går på musikskolan gått i från ordinarie lektion i grundskolan för att spela sitt instrument. I och med nya skollagen mm har flera rektorer väckt frågan om att regelbundet gå ifrån obligatorisk undervisning för att göra en frivillig aktivitet. Jag ser att en del kommuner har organiserat om och endast erbjuder dessa aktiviteter efter skoltid. Är det så man ska tolka lagstiftningen, att musikskolans aktiviteter sker efter skoltid?

– Nej, man måste inte tolka lagstiftningen så, men det kan ändå vara ett smidigt sätt att lösa saken. I 7 kap. 17 § skollagen står att en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. I 10 kap. 5 § anges att den totala undervisningstiden för varje elev ska vara minst 6 665 timmar. Hur den tiden ska fördelas per ämne anges i timplanen i bilaga 1 till skollagen.

Utbildningen och undervisningen måste alltså organiseras så att varje elev, när skolplikten upphör, ha erbjudits minst det antal timmars undervisning i varje ämne som lagen stadgar. Man kan alltså utifrån detta säga att ni på skolan inte kan ordna det så att eleverna generellt går miste om obligatoriska undervisningstimmar för att de istället deltar i frivilliga moment. Om skolan vill lösa detta så att de musicerande eleverna kompenseras för sin förlorade obligatoriska undervisning vid annat tillfälle – eller om de lektioner de går ifrån s.a.s. har lagts utöver timplanens minimikrav – borde

det, som jag ser det, inte strida mot dessa lagkrav att de går ifrån vissa lektioner.

Avstånd/Närheter = Slussen under Nordiska Musikdagarna

Under de nordiska musikdagarna i Stockholm medverkade flera blåsörkestrar från länets kulturskolor i ett specialskrivet verk för Slussen. Specialskrivet även för de Nordiska Musikdagarna av Åsa Stjerna. Sju ensembler var utspridda runt omkring Slussen, verket ”dirigerades” via att alla orkestrar hade en klocka där varje inpass var reglerat på sekunden. I första hand långa toner som tillsammans bildade ackord om man var placerad mitt i Slussen.

Bra tänkt på många sätt, och det är verkligen positivt att det professionella kulturlivet bjuder in kulturskolans elever att medverka i större verk. Problemet tycker jag var att barnens perspektiv lyfte med sin frånvaro. Musiken som varje orkester spelade var väldigt intetsäggande, klangerna uppstod i mellanrummen och det kunde inte den enskilda orkestern, dvs. ungdomarna, höra. Den konstnärliga upplevelsen för dem måste varit minimal. Jag tror att om det professionella kulturlivet skall stimulera ungdomar att fortsätta i blåsörkestrar så måste arrangemangen vara mycket mer fokuserade på att ge ungdomarna en viktig roll och en konstnärlig upplevelse. Här kändes som om de behövdes mest för att det behövdes många gratis medverkande. Synd på något som kunde ha blivit en förebild.

De orkestrar som enligt programmet var där – jag hittade inte alla kulturskolor – var Gustavsbergs Blåsörkester, Danderyds Blåsörkester, Postorkestern, Powerplay från Järfälla kulturskola, Sollentunes från Sollentuna kulturskola, Nynäshamns blåsörkester från Nynäshamns kulturskola, Tyresö blås från Tyresö kulturskola, Juniorkester från Roslagens kulturskola, Haninge Musikskola, Stockholms Unga blåsarsymfoniker och Blåsarsymfonikerna.

/HS

Stöd till unga kvinnors filmskapande

Särskilt bidrag för stöd till unga kvinnors filmskapande har beviljats Svenska Filminstitutet från Kulturdepartementet. Sista ansökningsdatum är 26 november 2012. Stöd fördelas en gång per år.

Syftet är att öka möjligheterna för unga kvinnor att utveckla sitt filmskapande.

Stöd kan sökas av:

- Regionala resurscentrum för film och video eller i vissa fall verksamhet som får stöd av regionalt resurscentrum, landsting eller regionförbund. (Gäller område 2 och 3, se nedan)

- Kulturskolor och kommuner. (Gäller område 1, se nedan)

Stödet kan användas till satsningar inom tre områden med fokus på unga kvinnor:

- Område 1) Eget skapande

Kommunala satsningar som syftar till att etablera filmaktivitet på kommunala kulturskolor eller annan kommunal verksamhet. Fokus ska vara mot fritidsverksamhet för grundskoleelever.

- Område 2) Växthusverksamhet*

Insatser som fokuserar på större grupper och tjänar till att väcka intresse för filmskapande och erbjuda möjligheter att bygga nätverk och möta professionella filmare. Det kan inkludera filmläger, filmkurser eller workshops. Stöd upp till 100 000 kronor beviljas.

- Område 3) Talangutveckling*

Insatser mot unga kvinnor som redan filmar i syfte att utveckla deras filmskapande och nätverk. Det kan inkludera samarbeten mellan två eller flera regioner för att etablera kontinuerlig coachning eller utvecklandet av mentorsprogram.

Kontakt Per Eriksson, Per.Eriksson@sfi.se, 08-665 12 38

Kulturskolan går kurs för tillgänglighet

Hundratals kultur- och fritidsanställda i Stockholm och Botkyrka lär sig just nu mer om diskriminering och får fundera över hur verksamheten ska bli mer öppen.

Här syns Sollentunes spela under Nordiska Musikdagarna i Stockholm

Det specialskrivna verket dirigerades från 7 olika platser runt Slussen

Nynäshamns Blåsörkester.

Alla medarbetare ska ha kunskap och medvetenhet om hur vi kan vara mer angelägna och öppna för våra målgrupper, säger Lotta Gusterman, projektledare för "Kultur för alla".

Det 2,5 år långa projektet har fått 18 miljoner för att unga och vuxna medborgare bättre ska kunna ta del av kulturskolans utbud, kunna besöka museer och gå på konserter obehindrat.

Projektet startade i vintras. Nu i september hölls ledarskapsutbildningar. Kulturhusets konstnärlige ledare Eric Sjöström berättar i sin blogg om ledarskapskursen som han och de andra cheferna gått.

Nu i höst och vinter får alla cirka 1000 anställda i kultur och fritid ta del av kurser och ska få tillfälle att diskutera hur verksamheten kan utvecklas.

Att ge tid till reflektion och eftertanke är en av de viktigaste insatserna i projektet, säger Lotta Gusterman.

Utbildningar i kurslokaler och via interaktiva datorkurser ska underlätta för de anställda att analysera sin verksamhet och utveckla metoder för förändring, är det tänkt. Lärare från kulturskolan bjöds in till utbildningsdagar under höstlovet, för att nämna ett exempel.

Projektpengarna från EU ges för att verksamheten ska bli bättre på att möta människor med olika etnisk och religiös bakgrund och olika sexuell läggning, att gynna jämställdhet och se till att funktionshindrade får bättre tillgång till utbudet.

– Det stora målet är att vi ska bli mer medvetna om de här frågorna och få igång en dialog om vi gör rätt saker. Effekten är lite svår att mäta, men jag hoppas att medborgare redan har uppmärksammat att vi har blivit vänligare och öppnare i bemötandet, säger Lotta Gusterman som är anställd för att ratta projektet som pågår till våren 2014.

Förhoppningen är att projektet bidrar till att information och utbud i Stockholm och Botkyrka ska ges så att alla kan ta till sig den, vare sig det gäller bättre datorstöd, mer teckentolkar eller flerspråkighet. Ett annat syfte är att barn och ungdomar ska få mer inflytande över verksamheten.

Projektet har fått en egen hemsida stockholmbotkyrka.se där allmänheten kan ta del av tankarna. Det finns också en intern del med inloggning för de anställda, där de kan delta i webbkurser om diskriminering och mångfald.

/ Roland Cox

Att söka EU-pengar

Kulturskolan Stockholm hade nyligen en presentation av sitt stora EU-projekt Youth Space. Ett utbyte mellan Stockholm och Tallinn och Riga i Estland respektive Lettland. Medverkade gjorde lärare och elever som deltagit i projektet. Helt klart finns ett stort lärande i denna typ av utbyten med andra länder – det vittnade både lärare och elever om.

Även Ungdomsstyrelsens och anställda på det svenska kontoret för Interreg IVA samt Ewa Gustavsson från Internationella programkontoret medverkade. Ewa berättade om att många av de program som finns för skolor även är öppna för kulturskolor. Även om det inte finns någon statistik, vad jag vet, så tror jag att det är få kulturskolor som utnyttjar möjligheterna till att söka EU-bidrag. Visst, det behövs en ganska stor organisation, som kulturskolan Stockholm, för att kunna sätta av en person som kan söka, och det tar tid och kraft, men å andra sidan är villkoren ofta så bra att den tid som är nerlagd kan kompenseras i annan tid som kan utnyttjas i projektet. Det finns ofta också både lokalt stöd för ansökan samt på riksnivå för olika programområden. Kanske är det på länsnivå, eller rent av riksnivå hos SMOK, det skall finnas kompetens för att söka EU-medel till kulturskolorna? /HS

Ewa Darell, engagerad pedagog och ansvarig för flera EU-projekt i Stockholm.

Lärare och elever från Kulturskolan Stockholm lyssnar och tittar på en redovisning av en workshop i projektet

EN TÄVLING I ÖRESUNDSREGIONEN FÖR UNGA KLASSISKE MUSIKER UNDER 20 ÅR

Öresunds Solist 2013

BLÅS OCH STRÅK

UTTAGNING, SVERIGE
lördagen den 19 januari 2013
på Kulturskolan Lund

UTTAGNING, DANMARK
lördagen den 12 januari 2013
på Københavns Musikkole

FINALE
søndagen den 17 mars 2013 på Ishøj Kulturskole

ANMÄLAN
online på www.oresunds-solist.com
senast den 25 november 2012

www.oresunds-solist.com

Sekretariat: Ishøj Kulturskole, Vejledalen 9
2635 Ishøj, Danmark, www.ishojkulturskole.dk

Motion (s) om kulturskolan

Socialdemokraterna har lämnat en motion till riksdagen där ett avsnitt handlar om musik- och kulturskolan: "Den svenska kultur- och musikskolan har skördat stora framgångar. Dels för att den erbjudit många svenska barn, oavsett familjens inkomst, möjlighet att utvecklas inom musik, teater och dans, men också för att

denna institution dessutom möjliggjort för generationer av framgångsrika unga människor att göra karriär, både nationellt och internationellt. Vi socialdemokrater ser med oro på de försämringar som sker inom den kommunala kultur- och musikskolan. I dag är kultur- och musikskolan hotad och allt färre barn får tillgång till den. I många kommuner höjs avgifterna och stora elevgrupper tvingas bort från kultur- och musikskolan av ekonomiska skäl. Sveriges Musik- och Kulturskoleråd har statistik som redovisar allt högre avgifter och allt längre köer. Det är det viktigt att bevaka utvecklingen av kultur- och musikskolan så att verksamheten långsiktigt stärks och utvecklas. Det finns flera frågor som kultur- och musikskolan som kan och bör diskuteras: chefs/rektorsutbildning för kultur- och musikskolor, avgiftsfrågan, utvecklingsmöjligheter samt behörighets- och kompetensfrågor för lärare. Att se till att så sker bör vara ett uppdrag för Statens Kulturråd i samarbete med Sveriges kommuner och landsting samt kultur- och musikskolornas samarbetsorganisation (SMOK). Vår uppfattning är att det är viktigt att på nationell nivå följa utvecklingen av den kultur- och musikskolan. Regeringen bör ge ett särskilt uppdrag till Statens Kulturråd att i samarbete med SKL och SMOK följa utvecklingen och göra en översyn av kultur- och musikskolan i Sverige."

Även vänsterpartiet har motionerat i riksdagen om kulturskolan

"Kulturskolan, tidigare känd som kommunala musikskolan, har spelat en mycket viktig roll för svenska barns och ungdomars möjlighet att själva pröva på musik och andra kulturformer. Det har också bidragit till att många musiker och artister har fått en grundläggande utbildning som i vissa fall lett till att svensk musik och kultur kunnat spridas över världen. Under

2011 genererade svenska kompositörer och musiker upphovsrättsliga exportintäkter på 502 miljoner kronor vilket är en ökning med nio procent sedan året innan, enligt en rapport från Tillväxtverket.

Men det viktigaste argumentet för Kulturskolan har alltid varit och förblir det mervärde som skapas i människors liv när kultur och kulturskapande blir en naturlig del av många liv. I dag deltar varje år fler än 200 000 barn och ungdomar i kulturskolans frivilliga verksamhet, varav 63 procent är flickor (Musik- och Kulturskolerapport 2011).

Målet måste vara att alla barn ska få möjlighet att pröva på olika kulturyttringar. För att det ska bli möjligt måste kulturskolan göras tillgänglig för alla. År 2010 stod 11 relativt små kommuner helt utan kulturskola. Det är helt oacceptabelt. Även barnen i dessa kommuner har rätt att få tillgång till kulturskoleverksamheten. Ett beslut bör därför fattas om alla kommuners skyldighet att tillhandahålla verksamhet i Kulturskolan för barn och ungdomar. Regeringen bör uppdras att återkomma med lagstiftningsförslag om hur Kulturskolan ska etableras i alla kommuner och hur detta bäst ska finansieras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En avgörande tillgänglighetsfråga är också avgifterna till kulturskolan. I flera kommuner är de så höga att många familjer inte har en möjlighet att betala dem. I andra utestängs färre barn, men ojämlikheten är lika skriande för de barn som drabbas oavsett om det är många eller få som saknar möjlighet att delta i Kulturskolan. Den genomsnittliga avgiften för en termin i kulturskolan är 665 kronor, men det varierar så mycket att den i vissa kommuner är mer än dubbelt så hög. Lidingö och Täby tar till exempel ut 1 700 kronor per barn och termin. Den totala kostnaden som kommuner och elever betalar för Kulturskolan är 2,2 miljarder kronor per år enligt Sveriges Musik- och Kulturskoleråd, SMoK.

Vänsterpartiet anser att barn från alla familjer, oavsett ekonomi eller social ställning, ska ges möjlighet att delta i Kulturskolans verksamhet. För att detta ska bli verklighet måste avgifterna till Kulturskolan på sikt tas bort.

I ett första steg vill Vänsterpartiet införa en maxtaxa på 300 kronor per termin för Kulturskolan. Avgifterna bör minska i enlighet med den modell som användes för förskolan. För detta än-

damål avsätter vi i vår budget 200 miljoner kronor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna."

Musikskolan sparas bort

MUNKFORS Kultur- och utbildningsnämnden vid Munkfors kommun har det kämpigt.

Nyligen lyckades politikerna med ett nödropp få ihop budgeten för nästa år utan att behöva lägga ner Ransätersskolan, Forsnäsbadet och fritidsgården. Däremot kommer musikskolan att läggas ner efter det här läsåret på grund av nämndens ansträngda ekonomi. Cirka 60 elever berörs när musikundervisningen försvinner. Verksamheten var hotad redan för några år sedan men då löstes det hela genom att Geijerskolan tog över ansvaret mot att de fick betalt av kommunen.

Nedläggningen av musikskolan ger en besparing på 160 000 kronor om året. Men utgifterna måste pressas mer än så. Orsaken är att delar av kultur- och utbildningsnämndens kostnader ligger över den så kallade standardkostnaden för landets kommuner. Det handlar bland annat om lokalkostnaderna som är högre i Munkfors på grund av många skolbyggnader vilket ger en hög kostnad per elev. Andra för dyra områden är måltider samt ledning och administration. Inför nästa år saknas 389 000 kronor för att budgeten ska gå ihop – dessutom behövs en buffert på 600 000. Det här tänker nämnden klara genom att lägga planerna på ett allaktivitetshus på is. Man kommer också att se över måltidsverksamheten, ledning/administration, skollokaler, skolskjutsar, städ och IT för att försöka hitta besparingar. Också Forsnäsbadet kommer att utredas.

I det fallet handlar det om att jämföra kostnaderna med vad det skulle kosta att betala för bad i en annan kommun. När det gäller fritidsgården har besparingar redan gjorts men också den verksamheten sätts under lupp.

Om Ransätersskolan kan sägas att den är räddad för tillfället men dess framtid är ändå oviss.

Annette Felixson, ordförande i kultur och utbildningsnämnden, har tidigare berättat för VF att kommunen håller på med en ny skolorganisation.

– Innan den är i hamn kan jag inte säga nåt om den och hur det blir, sa hon. Värmlands Folkblad

PRESSTOPP!!! Kultur- och utbildningsnämnden har beslutat att INTE lägga ner musikskolan!

Rekordstor satsning på kulturen – fokus på dem som står utanför

STOCKHOLM - Genom att både införa en ny musikundervisningsform kallad El Sistema och satsa på biblioteken i ytterstaden gör vi kulturen mer tillgänglig för dem som traditionellt sett står längst ifrån kulturutbud och kulturutövande.

Stockholms stad

Kritik mot delad kulturskola

STOCKHOLM Igår kunde vi berätta att Stockholm stad utreder om kulturskolan ska delas i två delar, där musiken skiljs från övriga delar. Anledningen är, enligt kulturborgarrådet Madeleine Sjöstedt, att undervisningen ska bli mer effektiv. Men beslutet överraskar.

– Ja, kära någon. Hur skulle det bli? Det var ju väldigt intressant. Nu tar du mig verkligen på sängen. Det här måste jag verkligen fundera på vad det får för konsekvenser, sa en överraskad Lennart Wårdh som är enhetschef på kulturskolan i Hässelby-Vällingby till Kulturnytt i morse.

Tanken är att eleverna ska få en bättre musikundervisning, de ska lära sig mer och fler ska få plats i kommunala musikskolan.

Men en delning av kulturskolan är inte rätt väg, säger Sveriges musik och kulturskoleråd idag. Verksamhetschef Håkan Sandh är kritisk.

– Jag kan inte se något skäl till att en effektivisering skulle hindras av att man har musik och teater inom samma organisation.

SR/ Mitt i musiken

Om musiklärarportalen

Det är med stor glädje vi kan presentera Musiklärarportalen.se – nätverket för musiklärare i Sverige. Efter en längre tid av förberedelser står nu webbportalen äntligen klar. Vi vet att många musiklärare runt om i landet har begränsade möjligheter att samtala om musiken i skolan med andra musiklärare. Det är inte heller ovanligt att musiklärare vid studiedagar hänvisas till att diskutera sitt ämne med skolans slöjd- och bildlärare trots att det rör sig om helt skilda ämnen.

Kommentar: Ett bra initiativ men det verkar som om målgruppen i första hand är musiklärare i grund- och gymnasieskolan?

Skräddarsydd utbildning i ljud- och videoproduktion

Orca Mediautbildning arrangerar kurser och utbildning i marknadsledande programvaror inom ljud/musik och video. För pedagoger som vill vidareutvecklas i en specifik programvara, har vi ett enskilt upplägg där deltagaren själv kan bestämma kursinnehållet i samråd med våra lärare, utifrån skolans eller den enskilde pedagogens förutsättningar och målsättning.

■ Läs mer om kurser, certifiering och vår mobila utbildningssal på www.orca.se

Avid Learning Partner

ORCA är auktoriserat training center för Apple (AATC) och Avid Learning Partner (ALP) vilket innebär att vi utför certifieringar i programvaror som Avid Media Composer, Final Cut Pro, Pro Tools samt Logic Pro.

ORCA Mediautbildning
info@orca.se, 090 10 06 94

2012 års vinnare, Ava Bahari från Göteborg.

Nu är deltagarna i Polstjärnepriset utsedda

Idag får ett trettiotal unga lovande klassiska svenska musiker besked om att de har blivit uttagna att vara med i Polstjärnepriset och tävla om 70 000 kronor.

– Under de sex åren tävlingen har pågått har jag sett en enorm kvalitets-höjning bland de tävlande. Jag trodde inte att fjolårets startfält skulle gå att toppa, men årets är ännu starkare. Tävligen har stärkt sin position som landets främsta inom sitt område och det lockar många av de duktigaste unga musikerna, säger Ulrich Kaatz som är tävlingsledare.

Polstjärnepriset är en rikstäckande tävling för ungdomar mellan 14 och 18 år som spelar den klassiska musikens instrument.

– I veckan som gick blev juryn klar med sitt uttagningsarbete, berättar Ulrich Kaatz. Vi har med världsartister redan från start för att bedöma vilka ungdomar som kvalificerar sig. Det säger en hel del om tävlingens kvalitet.

I juryn finns Sten Cranner (ordförande), Karin Dornbusch (träblås), David Hansson (gitarr), Bo Nilsson (brass), Staffan Scheja (piano) och Christian Svarfvar (stråk). Alla är internationellt välkända och mycket framstående.

– Särskilt intressant med årets anmälningar och uttagning är att vi har fått med ovanligt många cellister, säger Ulrich Kaatz.

Den som vinner första pris i tävlingen får 50 000 kronor och en högklassig

utbildning på Musikakademi Vänersborg. Andrapristagaren får 10 000 kronor och två tredjepristagare får 5 000 kronor vardera.

Dessutom ges hedersomnämningen i finalen till de tre bästa i varje instrumentgrupp (träblås, brass, stråk, piano och gitarr).

Arrangör av Polstjärnepriset är Vänersborgs kommun med flera samarbetspartner.

Detta är deltagarna i Polstjärnepriset 2012/2013:

Flöjt: Ebba Wallén, Malmö, **Oboe:** Hanna Hellgren, Skattkärr och Erik Mårtensson, Sundsvall. **Klarinett:** Linda Johansson, Skanör och Mats Wallén, Borlänge. **Saxofon:** Viktor Andersson, Vetlanda och Theo Hillborg, Stockholm. **Valthorn:** Adam Häggmyr, Mariestad och Erik Wicklund, Nacka. **Trombon:** Ebba Åsman, Hammarö. **Bastrombon:** Jakob Sandberg, Nässjö. **Violin:** Jakob Ander, Stockholm, Kitiara Braune, Boden, Marcus Bäckerud, Torna Hällestad, Alexander Chojecki, Göteborg, Oscar Edin, Styrso och Carl Vallin, Floda. **Violoncell:** Josef Alin, Enskededalen, Béla Beer, Hägersten, Sara-Rebecka Ericsson, Stockholm, Filip Graden, Saltsjö-Duvnäs, Oskar Larsson, Skövde, Fred Lindberg, Saltsjö-Boo, Filip Lundberg, Enskededalen och Emil Wegberg, Vänersborg. **Piano:** Martin Engquist, Tibro, Daniel Eriksson, Mölndal, Sebastian Iivonen, Nacka, Julia Isaksson, Lund, Vasilisa Koundyk, Göteborg, Richard Westerberg, Göteborg och John Zhang, Lund. **Gitarr:** Jonatan Bougt, Bandhagen, Alex Kruse, Saltsjöbaden och Titus Oxenstierna, Stockholm

Schweiz folkomröstar om musik i skolan

SCHWEIZ Rätten till musikundervisning blir en del av grundlagen i Schweiz. En klar majoritet har sagt ja till det här förslaget i en folkomröstning.

Rafael von Matt är inrikesreporter på Schweizer Radio, som bevakat folkomröstningen. Han berättar att reaktionerna är mycket positiva, från de flesta politiska partier till musikkretsar, när nu alltså den här folkomröstningen slår fast i grundlagen hur viktig musikundervisningen i skolan är.

Nästan 73 procent röstade ja, i folkomröstningarnas förlovade land.

Bakgrunden till folkomröstningen är

en stark opinion i Schweiz för att höja statusen på musikundervisningen i landet. I debatten inför omröstningen har det från ja-sidan bland annat pekats på det starka stöd som sporten har, både bland politiker och lobbyister. Musiken förtjänar samma stöd, menar ja-sidan. Från nej-sidan har det starkaste argumentet varit att det här skulle inkräkta på regionernas - de 26 kantonernas - självbestämmanderätt. Den värnas starkt i Schweiz. Den viktigaste konsekvensen av folkomröstningsresultatet är att det nu finns ett brett moraliskt stöd för rätten till musikundervisning i de schweiziska skolorna.

Konkret innebär det att musikundervisningen i grundskolan garanteras två timmar per vecka. I de flesta kantoner betyder det fler musiktimmor än i idag. De frivilliga musikskolorna, som i Schweiz drivs i privat regi, måste jämnas ut terminsavgifterna, som kan variera mycket, för att ge så många som möjligt chansen att gå i musikskolan. Det ska också satsas på att ta tillvara och uppmuntra stora musikaliska talanger & begåvningar.

Men vad det här kommer att kosta är ännu så länge oklart. Finansieringen har inte diskuterats inför folkomröstningen, säger Rafael von Matt till Mitt i musiken.

SR/ Mitt i musiken.

180 miljoner til gratis kulturskole

NORGE Regjeringen vil sponse en gratis kulturtime i uka for barn fra første til fjerde klasse. Prislappen blir 180 millioner kroner. Budsjettlekkasjene står i kø denne uka, og nå er turen kommet til kulturskolene. Kunnskapsminister Kristin Halvorsen (SV) har mange ganger sagt at det er et mål for regjeringen at alle barn skal få et tilbud om kulturskole i kommunen sin innen 2014. Men særlig i de store byene har det vært lange køer. Det er også store prisforskjeller fra kulturskole til kulturskole. 180 millioner vil altså kunne gi de minste en time gratis. Kommunal Rapport, Norge

Klarinettboom på Tanums musikskola

Närmare 300 elever ägnar dagarna åt takt och ton på Tanums musikskola. I år är det helt klart störst intresse för blåsinstrument. – Det är en enda stor blåsboom, inte minst med klarinett, säger musikskolelärare Christer Nordgren.

Ett trettiotal elever har nyligen börjat spela klarinett på Tanums musikskola. Två av musikskolans sex lärare, Per Lagerberg och Christer Nordgren, har delat upp klarinetteleverna mellan sig.

– Det är väldigt kul att så många vill prova just klarinett. Nu funderar vi på att dra ihop en klarinettträff där likasinnade kan träffas för att spela tillsammans men också för att lyssna på världsmusik på klarinett och bara ha det mysigt, berättar Christer Nordgren.

Tanums musikskola har närmare 300 elever från årskurs två till och med gymnasieålder. Varför det just är klarinett så många av de nya eleverna fastnat för finns det enligt Christer inget givet svar på.

– Det går inte att säga varför. Det går verkligen i vågor vad som är mest efterfrågad. Men så här många blåselever har vi aldrig haft. Musikskolans egna klarinetter räcker inte till så eleverna får hyra från musikaffärer istället för från skolan.

Tanums musikskola har generellt ett högt procentuellt antal blåselever jämfört med övriga musikskolor i landet.

Kompisarna, Emilia Sjölund Olsson och Ida Eklund har nyligen tagit emot sina saxofoner. Efter tre lektioner har de redan lärt sig sätta ihop instrumentet och spela en och annan trudelutt.

– Vi kan Spanien och Till Paris och Emilia kan I dina guldbruna ögon också, berättar Ida.

Tjejerna kommer inte ihåg varför de valde just klarinett när det fick förfrågan att börja i musikskolan. Klart är i alla fall att det är nöjda med sitt val.

– Det är kul att spela och inte så värstens svårt, tycker Emilia.

Strömstad/Tidningen

Du vet väl att nyheter från andra media finns varje dag på

www.smok.se

Där kan du också skriva dina egna kommentarer!

Nästa nummer av

Kultur
SMOCKAN

kommer under vecka 44

Nästa nummer:

- **Hälsans Dag**
- **Dansforskning**
- **Europaskolan i Strängnäs**

Vad vill Du läsa i Smockan? Tipsa redaktionen via mail till hakan.sandh@smok.se

På **www.smok.se** kan du hitta nyheter varje dag om musik- och kulturskolorna över hela landet! Läs och kommentera!

ESTETISK SPETSUTBILDNING FÖR GYMNASIEELEV – BIRGER SJÖBERGGYMNASIET

Musikerutbildning Vänersborg

För dig som spelar orkesterinstrument, piano,
orgel, gitarr eller vill bli dirigent.

DU ERBJUDS BLAND ANNAT

- 80 min undervisning på huvudinstrument ●
- 20 min undervisning på biinstrument ●
- gemensamma lektioner och masterclasses ●
- kammarmusik, kammarorkester, symfoniorkester, blåsorkester, storband m.m. ●
- regelbundna repetitioner med pianist ●
- börja årskurs 1 eller 2 ●

Provlektioner och "Prova-på-dagar" hela läsåret – kontakta oss.

Läs mer och beställ gärna vår nya broschyr via
www.vanersborg.se/musiker

Vänersborgs kommun